

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ягоднікова В. В.

У статті аналізується зміст мотивації та особливості розвитку її у педагогів до інноваційної виховної діяльності, визначено мотиви, які у сукупності складають мотивацію інноваційної виховної діяльності, виявлено чинники, що впливають на розвиток мотивації до такої діяльності та визначено практичні шляхи розвитку мотивації педагогів до інноваційної виховної діяльності.

Ключові слова: мотив, мотивація, мотивація до інноваційної виховної діяльності, розвиток мотивації.

РАЗВИТИЕ МОТИВАЦИИ ПЕДАГОГОВ К ИННОВАЦИОННОЙ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Ягоднікова В. В.

В статье анализируется содержание мотивации и особенности ее развития у педагогов к инновационной воспитательной деятельности, определены мотивы, которые в совокупности составляют мотивацию инновационной воспитательной деятельности, выявлены факторы, которые влияют на развитие мотивации к такой деятельности и определены практические пути развития мотивации педагогов к инновационной воспитательной деятельности.

Ключевые слова: мотив, мотивация, мотивация к инновационной воспитательной деятельности, развитие мотивации.

DEVELOPMENT OF MOTIVATION OF TEACHERS TO INNOVATIVE UPBRINGING ACTIVITY

Yahognikova V. V.

The article analyzes the content and features of the motivation of teachers to innovation in upbringing activity, defined the motives that together constitute the motivation of innovative upbringing activities discovered factors that influence the development of the motivation for such activity and identified practical ways of motivating teachers to innovative upbringing activity.

Key words: motive motivation, motivation to innovative upbringing activity, development of motivation.

Постановка проблеми. Становлення нової парадигми виховання в українському суспільстві відбувається в складних і суперечливих умовах глобалізації та інтеграції всіх сфер життєдіяльності людини, стрімкого розвитку інформативного суспільства, тривалої економічної, політичної і соціальної нестабільності та духовної кризи. Це зумовлює негачину потребу у вихованні нового покоління, якому притаманні інноваційне мислення, інноваційна культура, здатність до інноваційної діяльності. Школа, як інститут соціалізації дитини, її виховання і підготовки до ролі активного суб'єкта суспільних процесів повинна

відповідати новим реаліям і тенденціям суспільного розвитку. Тому виховний процес, який здійснюється у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі, має бути спрямований на формування такої особистості, для якої характерними є демократичний світогляд, активність, цілеспрямованість, рішучість, ініціативність, мобільність, відповідальність, конкурентноспроможність, здатність до життя у швидкоплинному світі, уміння самостійно обирати рішення, наполегливо досягати успіху, створювати цінності громадянського суспільства і прагнути до саморозвитку і самореалізації впродовж життя.

Виховання — це постійне духовне збагачення дитини, що вимагає оновлення виховного процесу, застосування інновацій. Зміст інноваційних процесів у вихованні становить інноваційна виховна діяльність, сутність якої полягає в оновленні виховного процесу, створенні і застосуванні інновацій у вихованні. Оскільки основний ініціатор, творець і носій інновацій - це педагог, то особливого значення набуває проблема мотивації його до інноваційної виховної діяльності як необхідна умова якісного і ефективного створення, опанування, впровадження та поширення інновацій у виховному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми свідчить, що мотивація як психічне явище в літературних джерелах трактується як: сукупність факторів, які визначають поведінку (Ж. Годфруа, К. Мадсен); сукупність психічних процесів, які надають поведінці енергетичного імпульсу та загальної спрямованості (В. Н. Дружинін); сукупна система процесів, які відповідають за спонукання і діяльність (В. К. Вилонас); досягнення особистих, групових і суспільних цілей (Б. М. Генкін), напрями і засоби здійснення конкретних форм поведінки (І. А. Джидарьян); сукупність мотивів (Л. О. Кандибович, К. К. Платонов); динамічний процес формування мотиву (Є. П. Ільїн), процес дії мотиву і механізм (М. Ш. Магомед-Емінов); процес стимулювання будь-кого до діяльності, спрямованої на досягнення цілей організації (В. Д. Шапіро); створення умов для всебічного заохочення, спонукання до результативної праці (О. Г. Шпитуляк).

Таким чином, у науковій літературі, враховуючи різні визначення мотивації, виокремилися два напрямки, які, на нашу думку, доповнюють один одного і схожі у погляді на мотивацію, як підпорядковане по відношенню до мотиву явище:

1. Мотивація як статичне утворення — розглядається із структурних позицій як сукупність чинників чи мотивів, які зумовлюють активність суб'єкта у певному напрямку для досягнення конкретних цілей і можуть бути задані ззовні або формуватися суб'єктивно особистістю відповідно до її ціннісних орієнтацій, прагнень, інтересів, очікувань (В. Г. Асєєв, Л. І. Божович та ін.). Отже, виходячи з даної позиції, мотивація обумовлена потребами, цілями особистості, рівнем домагань, ідеалами, світоглядом, спрямованістю особистості, переконаннями.

2. Мотивація як динамічне утворення - розглядається як процес, механізм формування, дії мотиву. Про необхідність вивчення мотиваційного процесу за стадіями чи етапами вказували І. А. Іваннікова, М. Ш. Магомед-Емінов, С. Л. Рубінштейн, О. К. Тихомірова, А. А. Файзуллаєв, С. Шварц.

Мотивація до інноваційної діяльності педагогів стала предметом дослідження І. М. Дичківської, Т. Ю. Коровіної, В. О. Сластьоніна, В. І. Урусського та ін. Однак дослідниками мотивація до інноваційної діяльності розглядається як

складова готовності педагогів до цієї діяльності, а мотивація педагогів до інноваційної виховної діяльності залишається поза увагою.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз мотивації педагогів до інноваційної виховної діяльності та визначити практичні шляхи її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективний розвиток мотивації до інноваційної виховної діяльності, де під мотивацією інноваційної виховної діяльності розуміється процес формування мотивів до створення, опанування, розповсюдження інновацій у виховному процесі, що сприяють формуванню і розвитку сучасної особистості учня, передбачає врахування особливостей мотиваційного процесу. Так, складність вивчення мотивації, а тим більше формування та розвитку її, як свідчать наукові джерела, перш за все, пояснюється тим, що поведінка індивіда, як правило, детермінована не одним мотивом, а їх сукупністю, яка створює певну мотиваційну структуру особистості, в якій мотиви перебувають у конкретному співвідношенні один з одним, в залежності від міри спонукальної дії на людину. Не можна не погодитися з А. М. Колотом, який наголошує, що однакові мотиви у різних людей можуть викликати різні дії і навпаки, ідентичні дії можуть бути обумовлені різними мотивами [3, с. 8,9]. Мотивація може проявлятися як стійке утворення особистості і як компонент діяльності. Таким чином, відмінність мотиваційних структур окремих людей, різний ступінь впливу однакових мотивів на різних людей, різний ступінь залежності дії одних мотивів від інших робить мотиваційний процес кожної конкретної людини унікальним і не завжди передбачуваним.

Дослідники звертають увагу на те, що мотивація формується, змінюється, перебудовується в процесі діяльності. Функціональні можливості особистості можуть сприяти успіху чи невдачам в діяльності, що в свою чергу утворює новий рівень мотивації або змінює вже створений в минулих видах діяльності. Важливими, на нашу думку, є дослідження, які виявили, що кожна стадія інноваційного процесу характеризується своєю структурою мотивів, яке знаходиться під впливом чисельних чинників, що сприяє формуванню чи знищенню мотивації інноваційної діяльності. Однак, при розвитку мотивації інноваційної виховної діяльності, слід враховувати існування оптимального рівня мотивації, при якому діяльність виконується найкраще. Слід зазначити, що експериментально доведено, що подальше посилення мотивації веде не до покращення, а до погіршення ефективності діяльності. Якщо мотивація дуже сильна, то збільшується рівень небажаних емоційних реакцій особистості, таких як напруженість, стрес і хвилювання, що веде до зниження ефективності самої діяльності. Таку залежність називають законом Йеркса-Додсона.

За результатами дослідження Т. Ю. Коровіної процес практичного розвитку мотивації ускладнює неочевидність мотивів [4]. Дослідниця вказує на те, що можна припускати, здогадуватися з приводу того, які мотиви діють, але в явному вигляді їх “вичленувати” неможливо. Потрібні тривалі спостереження для того, щоб спробувати з достатнім ступенем вірогідності визначити мотиви, які є рушійними у мотиваційному процесі людини.

Вивчаючи особливості мотиваційного процесу, науковці відзначають його мінливість. Оскільки потреби ініціюють мотиваційний процес, то звертає на себе увагу той факт, що самі потреби перебувають між собою у складній динамічній взаємодії, найчастіше суперечать одна одній, або ж, навпаки,

підсилюють дії окремих потреб. При цьому складові взаємодії можуть змінюватися в часі, змінюючи спрямованість і характер дії мотивів. Тому навіть при ґрунтовному знанні мотивів дії у поведінці людини можуть виникати непередбачувані зміни і непередбачувана реакція на мотивуючі впливи.

Отже, сприяння розвитку мотивації інноваційної виховної діяльності відбувається в процесі діяльності, ускладнюється унікальністю, непередбачуваністю, мінливістю, нечіткістю мотиваційного процесу.

Аналіз наукових досліджень та педагогічна практика дозволили визначити мотиви, які у сукупності складають мотивацію інноваційної виховної діяльності. Розглянемо їх.

Процесуально-змістові мотиви складають внутрішню мотивацію (інтринсивна), що спонукають до активності самим процесом і змістом інноваційної діяльності, а не зовнішніми факторами. Педагогу з такою мотивацією подобається здійснювати інноваційну діяльність, проявляти свою інтелектуальну, фізичну і творчу активність, він із захопленням прагне до пізнання і створення нового. Його цікавить зміст того, чим він займається.

Одним з видів інтринсивних мотивів є мотив саморозвитку – прагнення до саморозвитку, самовдосконалення. На думку А. Маслоу [8], це прагнення до повної реалізації своїх здібностей і бажання відчувати свою компетентність. Вчений стверджував, що розвиток відбувається тоді, коли наступний крок уперед об'єктивно дає більше можливості для радощів, для внутрішнього задоволення, чим попередні надбання і перемоги. Якщо у педагога актуалізується мотив саморозвитку, то посилюється його мотивація до інноваційної діяльності.

Успіх у будь-якій діяльності і в інноваційній, зокрема, залежить не тільки від здібностей, навичок, знань, досвіду педагога, але й від мотивації досягнення. Як процесуально-змістовий мотив досягнення виявляється у прагненні досягти високих результатів й підвищити майстерність (Ф. Хоппе, Д. Макклелланд, Г. Мюррей, В. Мейер, Х. Хекхаузен, Л. Кемплер). Науковцями доведено, що між рівнем мотивації досягнення і успіхом життєдіяльності існує тісний зв'язок. Так, З. Н. Курлянд [5] на основі своїх досліджень довела, що студенти з мотивацією досягнення упевнені в успішному результаті, готові взяти на себе відповідальність, виявляють рішучість в невизначених нестандартних ситуаціях і наполегливість у прагненні до мети, одержують задоволення від цікавих задач, прагнуть здобути інформацію задля оцінки своїх успіхів, ніколи не розгублюються в ситуації змагання або ущільнення часу, проявляють наполегливість при доланні перешкод.

Близькою до суті мотивації досягнення, як вважає Є. П. Ільїн, є введена в ужиток Р. В. Уайтом мотивація ефективності – прагнення до високої майстерності. Якщо людина, вважає Р. В. Уайт, має і задовольняє потреби в підвищенні ефективності своїх дій, тоді в неї виникає почуття компетентності, яке супроводжується почуттям радості і задоволення, що спонукає її до активності [2].

Ще один вид внутрішньої мотивації є професійні мотиви, що в найбільш загальному виді виступають як бажання виховувати дітей, зацікавленість розв'язати конкретну виховну проблему. Як свідчать дослідження останніх років, професійні мотиви, у поєднанні з високим рівнем креативності, забезпечують оптимальний результат інноваційної діяльності. До професійної мотивації

відносять потребу у творчій діяльності і самореалізації, прагнення до пізнання нового, бажання принести користь дітям, інтерес до розв'язання виховної проблеми. Зазвичай професійно мотивовані вчителі більш послідовні і наполегливі у своїй діяльності. Для таких вчителів характерним є пошук інноваційних форм і методів роботи, усвідомлення своєї діяльності, створення власних концепцій виховання.

Наступна група мотивів, яку ми розглядаємо, визначають зовнішню мотивацію (екстринсивна) — це мотиви, які зумовлені зовнішніми по відношенню до суб'єкту обставинами. Вони характеризують не зміст і не процес діяльності, а фактори, що з нею пов'язані.

До екстринсивних мотивів відносять просоціальні мотиви — мотиви, які пов'язані з усвідомленням суспільно значущої діяльності, з почуттям обов'язку, відповідальністю перед колективом чи суспільством. Педагогу, який прагне до інноваційної діяльності просоціальними мотивами, притаманні нормативність, лояльність, визнання і захист групових цінностей, прагнення реалізувати групові цілі. Таким чином, актуалізація у педагога просоціальних мотивів здатна викликати у нього активне ставлення до інноваційної діяльності, яка спрямована на досягнення суспільно значущих цілей.

Дослідники мотивації до інноваційної діяльності виділяють мотив аффіліації (від англ. приєднання) — прагнення до встановлення чи підтримки відношень з іншими людьми, прагнення до контакту і спілкування з ними. Сутність аффіліації у самоцінності спілкування. Педагога, який має такий мотив, спонукає до інноваційної діяльності не зміст інновацій, а прагнення до постійного контакту з учасниками інноваційного процесу.

Достатньо поширений мотив інноваційної діяльності, який визначають педагоги, — це мотив самоствердження через зовнішні позитивні оцінки оточуючих. Прагнення ствердитися в соціумі пов'язано з відчуттям власної гідності, честолюбства, самолюбства. Очікування від інноваційної діяльності у такого педагога пов'язані з бажанням, щоб його поважали і цінували, одержати певний статус у колективі, суспільстві. Цей мотив ототожнюють з мотивом престижу. У цьому випадку вчитель займається введенням інновацій заради позитивного громадського резонансу на його діяльність.

Слід зазначити, якщо в процесі діяльності екстринсивні мотиви не підкріплюються процесуально-змістовими мотивами, то вони не забезпечують максимальний ефект і виявляються недостатніми для спонукання до інноваційної діяльності.

У практиці формування і розвитку мотивації поширені застосування зовнішніх стимулів, які пов'язані з матеріальною винагородою за здійснення і результати інноваційної діяльності, до яких належать: премії, присвоєння вищої категорії, удосконалені умови праці, оптимальний режим роботи, послаблення вимог і контролю тощо.

Негативна мотивація як вид зовнішнього стимулу - це спонукання, що зумовлено усвідомленням невідворотності покарання, можливих неприємностей, неподоств, які можуть бути у випадку уникнення і нездійснення інноваційної діяльності. У випадку наявності негативної мотивації педагога спонукає до інноваційної діяльності страх через можливі неприємності і прагнення їх уникнути. Форми негативних санкцій, які здатні актуалізувати негативну

мотивацію, різноманітні. Це вербальні покарання – осудження, зауваження; матеріальні санкції – позбавлення премії, надбавок, привілеїв; соціальна ізоляція – неприйняття колективом, ігнорування, зневага тощо.

Зауважимо, що негативна мотивація і зовнішні стимули є достатньо сильними мотиваційними факторами. Однак вони короточасні і стимулюють до діяльності тільки під час дії. Педагог з такою мотивацією часто займається інноваційною діяльністю формально, орієнтований на зовнішні показники, що призводить до зниження ефективності інноваційної діяльності у цілому.

Дослідження педагогів Одеської області, які мають досвід інноваційної виховної діяльності, виявило, що найчастіше така діяльність педагогів обумовлюється прагненням до особистісного задоволення своєю працею – 100%, самореалізацією – 82%, особистісним зростанням – 80%, громадським визнанням – 58%, досягненням вирішення виховної проблеми – 7%, задоволенням дітей – 5%. Разом з тим, серед запропонованих переліком визначень жодним педагогом не було обрано такі: матеріальна винагорода, пріоритетне становище, зниження обов'язкової норми навантаження. Як бачимо, у відповідях педагогів відсутні зовнішні мотиви і стимули, переважають особистісні мотиви і дуже мало професійних. Відповіді педагогів примушують замислитися – заради чого і для чого все ж таки педагоги створюють і впроваджують інновації у вихованні і проаналізувати думку вихованців щодо цих інновацій, які впроваджуються в практику виховного процесу.

Отже, аналіз мотивів інноваційної виховної діяльності, є підстави вважати, що спонукати до такої діяльності педагогів можуть як внутрішні, так і зовнішні мотиви, але на ефективність і результативність інноваційної виховної діяльності найбільше впливають інтринсивні мотиви.

Сприяння розвитку мотивації до інноваційної виховної діяльності педагогів передбачає здійснення зовнішньоорганізованої мотивації, під якою ми, послуговуючись думкою Є. П. Ільїна, розуміємо вплив на процес мотивації з метою ініціації мотиваційного процесу або втручання в уже розпочатий процес формування наміру, мотиву чи стимуляції, збільшення сили спонукання. Разом з тим, дослідник відзначає, що неможливо ззовні формувати мотиви, «можна тільки сприяти цьому процесу тому що мотив – складне психологічне утворення, яке буде сам суб'єкт» [2].

Для забезпечення організації сприяння розвитку мотивації до інноваційної діяльності педагогів цінними, на нашу думку, є висновки Р. А. Пілюяна. Дослідник стверджує, що мотиви формуються на базі визначеної мотивації і, як психічні категорії, між собою взаємопов'язані і взаємообумовлені, тому через формування окремих мотивів можна впливати на мотивацію у цілому [7].

На успішний розвиток мотивації до інноваційної діяльності педагогів, за висновками дисертаційного дослідження Т. Ю. Коровіної [4], впливає ряд факторів: інноваційна атмосфера в суспільстві, тип нововведення, довготривалість інноваційного процесу, методика впровадження інновацій, управлінська модель інноваційного закладу. Дослідниця вважає, що на мотивацію до інноваційної діяльності педагогів впливають об'єктивні і суб'єктивні чинники, серед яких особливо виділяються стать, вік, рівень тривожності та суб'єктивний контроль. Однак, на нашу думку, на сприяння розвитку мотивації до інноваційної діяльності впливає не тільки інноваційна атмосфера в суспільстві, а й атмосфера

того навчального закладу і того педагогічного колективу, в якому здійснюється інноваційна діяльність педагога. Крім того, аналіз проблеми розвитку мотивації дає підстави вважати, що на цей процес впливають особистісні потреби, зацікавленість і прагнення педагогів.

Важливими для нашого дослідження є думка О. М. Леотьева, С. Л. Рубінштейна, яка виявляється в тому, що між мотивацією і властивостями особистості є взаємозв'язок, тому властивості особистості впливають на особливості мотивації, а особливості мотивації, закріплюючись, стають властивостями особистості, а також висновки І. Д. Беха, який наголошує, що “рисі особистості, як і інші новоутворення, відразу після виникнення починають виконувати специфічну для них спонукальну функцію, тобто роль знову народженого мотиву” [1]. Згідно з вищезазначеним, вважаємо за доцільне у сприянні розвитку мотивації інноваційної виховної діяльності приділяти увагу розвитку необхідних особистісних рис і властивостей особистості педагогів, що вплинуть на мотивацію до інноваційної виховної діяльності. До таких особистісних рис можна віднести: цілеспрямованість, здатність до ризику, креативність, гнучкість, комунікативність, наполегливість, відкритість, відповідальність тощо.

Загальновідомо, що формування і розвиток мотивації відбувається через відповідну організацію і зміст діяльності, при чому чим різноманітніша, нестандартна і значуща для педагогів буде діяльність, тим ефективніше буде відбуватися розвиток мотивації до інноваційної виховної діяльності. Тому, на нашу думку, залучення педагогів до творчої діяльності в проблемних лабораторіях та творчих робочих групах, професійних клубах, презентаціях інноваційних виховних проєктів, участь педагогів у тренінгах особистісного зростання, конкурсах педагогічної майстерності, ярмарках педагогічних ідей, а також застосування зовнішніх стимулів і підтримка ініціатив, повинні забезпечити упевненість в собі, саморозвиток, самореалізацію педагогів, що буде сприяти розвитку мотивації інноваційної виховної діяльності педагогів.

Висновки. Зважаючи на вищевикладене, зауважимо, що ефективність будь-якої діяльності залежить від мотивації до цієї діяльності, тому якісні зміни, які повинні відбуватися у сучасному виховному процесі, залежать від ефективності інноваційної виховної діяльності педагогів, яка в свою чергу, зумовлюється їх мотивацією до такої діяльності. Слід зазначити, що проблема розвитку мотивації педагогів до інноваційної виховної діяльності не є вичерпаною і потребує подальшого ретельного дослідження.

Перспективи подальших пошуків мають спрямовуватись на вивчення особливостей інноваційної виховної діяльності, готовності педагогів до цієї діяльності, визначення шляхів профілактики антиінноваційних бар'єрів у виховній діяльності, створення необхідних умов, методик та технологій розвитку мотивації педагогів до інноваційної виховної діяльності.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848 с.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб. : Издательство “Питер”, 2000. – 512 с.
3. Колот А. М. Мотивация персонала / А. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2002. – 337 с.

4. Коровина Т. Ю. Мотивация инновационной деятельности педагогов новых типов учебных заведений : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 / Т. Ю. Коровина. – Казань, 1999. – 178 с.

5. Курлянд З. Н. Сутність процесу виховання. У кн.: Лекції з педагогіки: навчальний посібник / З. Н. Курлянд. – Одеса : Південноукраїнський держ. пед. ін-т ім. К. Д. Ушинського, 1999. – 192 с.

6. Пилюян Р.А. Мотивация профессиональной деятельности / Р.А. Пилюян. – Киев, 1986. – 167 с.

7. Маслоу А. Мотивация и личность / Пер. с англ. А. М. Татлыбаевой. – СПб. : ИХТИК, 1999. – 299 с.

8. Сластенин В. А. Педагогика: Инновационная деятельность / В. А. Сластенин, Л. С. Подымова. – М. : ИЧП “Издательство Магистр”, 1997. – 224 с.

DEVELOPMENT OF MOTIVATION OF TEACHERS TO INNOVATIVE UPBRINGING ACTIVITY

Viktoria Yahognikova

Abstract. *It is known that the main initiator, creator and media innovation is a teacher, so much important problem to of motivation its innovative upbringing activity as a prerequisite for of qualitative and effective creation, acquiring, deploying and promoting innovation in the upbringing process.*

The purpose of the article is a theoretical analysis of the implementation of motivation of teachers to innovative upbringing activity and identify practical ways of its development. Under the motivation of educative innovation is the process of formation of motivation to create, capture, dissemination of innovations in the upbringing process, contributing to the formation and development of the modern individual student.

Found that promote innovative upbringing activity of motivation is in the process of, and complicated by uniqueness, unpredictability, volatility, unclear motivational process. Analysis of research and teaching practice allowed to determine the motives that together constitute the motivation of innovative upbringing activity. These reasons include: instensiv motives procedural grounds and contents ekstensiv motives - the social motives affiliativ motive, motive of self, prestige motive.

In practice, the formation and development of motivation widespread use of external incentives that are associated with financial reward for the implementation and results of innovation, including: premiums, awarding the highest category, improved working conditions, optimal operation, control and mitigation requirements and more.

Negative motivation as a kind of external incentive is a verbal punishment, condemnation, comments; material sanctions are fines, allowances, privileges; social isolation is the rejection of collective ignorance, neglect, etc.

Analysis of the motives of innovative upbringing activity, give reason to believe that induce to such activities teachers can both internal and external reasons, but the efficiency and effectiveness of innovative upbringing activity affect instensiv motives.

It was found that between motivation and personality traits is the relationship because the properties of the individual features affect of

motivation and of motivation features, properties are embodied features.

On the successful development of of motivation to innovate teachers affects the objective and subjective factors, including: innovative atmosphere type innovation, long duration of the innovation process, methodology innovation, management innovation model institution and sex, age, and level of anxiety subjective control.

Involving teachers in creative activities in troubled laboratories and creative workshops, professional clubs, presentations of innovative educational projects, participation in training teachers for personal growth teacher skills competitions, fairs pedagogical ideas and the use external incentives and support initiatives should provide self-confidence, self-development and self-realization of teachers that will contribute to the development of innovative educative of motivation of teachers.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА МІЖКУЛЬТУРНА ВЗАЄМОДІЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ ТА СТУДЕНТІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ

УДК 378.147

Князян М. О., Берлінська Н. Ф.

В статье рассмотрены позиции ученых по проблеме организации межкультурной коммуникации и межкультурного взаимодействия учеников и студентов. Раскрыта сущность межкультурной коммуникации, межкультурного взаимодействия и методы их организации.

Ключевые слова: *межкультурная коммуникация, межкультурное взаимодействие.*

The positions of scientists about the organization of intercultural communication and intercultural interaction of pupils and students are investigated in the article. The essence of intercultural communication, intercultural communication, and methods of their organization are represented.

Keywords: *intercultural communication, intercultural interaction.*

Останнім часом набуває особливої актуальності проблема формування у школярів та студентів умінь ефективної міжкультурної комунікації та міжкультурної взаємодії між представниками різних народів. Ця проблема пов'язана з такими важливими практичними завданнями сучасної освіти, як розвиток навичок соціальної взаємодії, активізація участі у міжнародному співробітництві, використання культурної спадщини різних етносів для духовного розвитку молоді.

Різноманітні аспекти окресленого питання розглядалися в таких напрямках: філософсько-методологічні засади виховання особистості (В. Андрущенко, І. Бех, А. Богущ, В. Кремень), засоби підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх педагогів на засадах гуманістичної освіти (Є. Барбіна, Н. Богданова, Н. Грама, В. Гриньова, Н. Кічук, З. Курлянд, А. Линенко, С. Литвиненко,